

Saltsjö-Boo den 24 januari 2010.

Boo Miljö- och Naturvänner

Till Länsstyrelsen i Stockholms län

Överklagande av detaljplan för del av Tollare 1:17 m fl, Mellanbergsvägen, delplan 1 b, i Boo, Nacka kommun, kommunfullmäktiges beslut den 23/11 2009.

Utvecklande av talan.

Eftersom Nacka kommun knappast i något avseende under samråd och utställning hörsammat de invändningar Boo Miljö- och Naturvänner haft gentemot genomförande av nämnda detaljplan, har vi 14/12 2009 anfört besvär gentemot det antagandebeslut som Kommunfullmäktige i Nacka fattade 23/11 2009.

Vi kräver att detaljplanen inte antas. Ingen inbrytning får ske i nyckelbiotoperna och naturvärdesklassat område (norrslutningen mot dalen) måste lämnas orört.

Sammanfattningsvis handlar våra invändningar om:

Trots att det under detaljplanarbetet tillkommit ny kunskap och planerna på väsentliga punkter omarbetats efter bedömningen i programskedet, har inte någon miljökonsekvensbeskrivning gjorts. Nya fakta visar tydligt att exploateringen medför en betydande miljöpåverkan.

Stor del av detaljplaneområdet har naturvärden av minst nyckelbiotopklass och är av Skogsstyrelsen klassat som nyckelbiotop eller naturvärdesområde.

Den planerade bebyggelsen skär in i nyckelbiotopsområden och riskerar fortlevnaden för flera rödlistade arter och ett stort antal signalarter. Detta genom att värdefulla bryn i gränsen till ekskogen samt delar av ekskogen blir utplånade.

Marklov för trädfällning har tagits bort i planarbetets slutskede. Både under samråd och utställning har planhandlingarna gett uttryck för att marklov ska krävas.

Miljöbalken 3 kap. 6 § påtalar att markområde med betydelse för naturvärden eller för friluftslivet ska så långt som möjligt skyddas. Vidare påtalas här behovet av grönområden i tätorter ska särskilt beaktas.

Detaljplanen strider emot Nacka kommuns 2002 antagna Översiktsplan, där Tollareområdet är avsett för rekreation och friluftsliv – med inrättande av naturreservat. Exploatering gällde enbart gamla bruksområdet.

Hela detaljplanen strider mot andemeningen i naturreservatet, då hela det östra skogsområdet ska ingå i naturreservatet först efter att exploateringen är genomförd.

Nacka kommun har inte följt Århuskonventionens direktiv, när det gäller information till medborgarna. Allmänhetens rätt till information har åsidosatts.

Historisk bakgrund.

För att förstå komplexiteten i detta detaljplaneärende vill vi ge en bakgrund till Exploateringen av hela Tollareområdet.

Tollare pappersbruk läggs ner efter konkurs 1964. Fabriksbyggnaderna förfaller därefter alltmer. Förutom det exploaterade fabriksområdet bestod den av Tollare bruk ägda marken av orörd skogsmark och en del ängsmark samt ett område bebyggt med små flerfamiljshus för personal (Mellanbergsvägen).

1982 fanns planer på hård exploatering. Huvudägare är då Credentia (statliga Kreditbanken). White Arkitekter presenterar ritningar. En områdesplan för Tollare sändes ut på remiss sen våren 1983. Många remissinstanser var starkt kritiska. Bl.a. problem med kvicksilverbanks samt vikande konjunkturen gör att planerna läggs ner. Dessutom har Boo Miljö- och Naturvänner kommit med starka protester och visat på stora naturvärden, bl.a. den rödlistade fågelarten Svarthakedopping i Tollare Träsk. Redan i detta remissvar påtalas också bristen på naturinventering för hela Tollareområdet. *Se bilaga 1.*

1985 fattar Nacka kommun principbeslut om bildande av Naturvårdsområde vid Tollare Träsk – dock oklart hur långt området skulle sträcka sig.

Nacka kommuns Översiktsplan 1991 – 1992 anger Tollare som grönområde (liksom Översiktsplan 2002).

Credentia, som var ägare 1982, sålde sin mark 1988 till Siab, som 29/12 1997 sålde till NCC. Genom inköp som gjorts (bl.a. Godtemplarbyn) blir NCC ägare till större delen av Tollareområdet (förutom ett område norr om Sockenvägen, numera ägt av Järntorget AB och viss mark ägd av Nacka kommun). Det är i början av 2000-talet som storskaliga exploateringsplaner tar fart och som den aktuella historien börjar.

I start PM för fyra detaljplaner för Tollare (*bilaga 2.*) framgår av Kommunstyrelsens beslut juni 2007 att bebyggelsen i Tollare (för dessa fyra detaljplaner) skulle omfatta 650 – 700 bostäder. Av okänd anledning har antalet bostäder successivt vuxit. På NCC:s egen webbsida uppges att man planerar för 750 bostäder i Tollare. Vid en aktuell sammanräkning av antalet bostäder planerade inom de fyra detaljplanerna kommer man idag upp till 872 bostäder (varav 836 inom NCC:s mark och 36 inom kommunägd mark (delplan 4). Därutöver pågår också samråd för detaljplan med 80 bostäder på Tollareängen (Järntorget's mark), som enligt start-PM skulle omfatta c:a 70 bostäder. Den sammanlagda exploateringen av hela Tollareområdet ser alltså ut att komma att omfatta 952 bostäder. Till större delen är det orörd naturmark som tas i anspråk.

Dessa siffror har gått att räkna fram genom att nu delplan 2 är utsänd på samråd och delplan 3 snart kommer på samråd (information har getts i Miljö- och stadsbyggnadsnämnden). För delplan 4 finns uppgifter i en bilaga hörande till delplan 2. Delplan 1 a och 1b är antagna.

I juni 2009 beslutade kommunfullmäktige i Nacka om inrättande av Naturreservat Tollare, som kommit att utgöras av de mindre rester som blivit kvar av Tollare Grönområde sedan exploateringsönskingarna blivit tillgodosedda.

Miljökonsekvensbeskrivning och frågan om betydande miljöpåverkan.

En grundfråga är hur kommunen i sin behovsprövning kunnat anta att programmet/detaljplanen inte medför en betydande miljöpåverkan, när flera mycket viktiga miljöfaktorer påverkas och de olika detaljplanerna alla har komplicerade miljöfrågor att hantera. Några exempel är:

- Nyckelbiotoper och naturvärdesområden med rödlistade arter samt fågelarter som finns upptagna i Bernkonventionen samt omfattas av Sveriges åtagande för det europeiska nätverket Natura 2000.
- Vattenområde med planerad vattenverksamhet (ingår i tidigare detaljplan 1 a).
- Långhålsborrning inom Tollare Naturreservat för avledning av vatten från sjön Tollare Träsk (ingår i Naturreservatet).
- Sprängning för vägtunnel – ingår i aktuell detaljplan samt i Naturreservatet.
- Markförläggning av 70 kilovolts högspänningsledning – ingår i aktuell detaljplan samt i Naturreservatet

Alla dessa förhållanden var inte kända eller redovisade och vissa var inte heller aktuella, då Tollareprogram antogs 2006 och inte heller då detaljplan 1 b Mellanbergsvägen gick ut för samråd december 2007. Mycket ny kunskap har tillkommit, vilket borde gett anledning till ny behovsprövning angående betydande miljöpåverkan – och med åtföljande miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning.

Nacka kommun har mycket tidigt i planeringen av Tollareområdet bestämt sig för att exploateringen inte har en betydande miljöpåverkan. Vi ifrågasätter starkt att det förhåller sig så. Inget material, som närmare anger hur behovsbedömningen gjorts finns kommunicerat med remissinstanser eller går att hitta i något tillgängligt material i ärendet/ärendenas olika skeden.

Naturvårdsverkets handbok med allmänna råd om miljöbedömning (Handbok 2009:1, utgåva 1, februari 2009) ger en god information om vad som ska, bör och kan genomföras, när det gäller miljöfrågor i samband med olika planer och för att följa bestämmelserna i Miljöbalken. Vi vill återöppna ett antal förhållanden som påtalas här.

Någon behovsprövning – huruvida miljöbedömning ska göras – har inte gått ut för information eller samråd. Finns dock omnämnd (sid. 36) programförslaget till hela Tollareområdet (Samrådshandling 2005 05 23, Detaljplaneprogram för Tollare, *bilaga 3.*), där det också finns en rubrik ”Översiktlig miljöbedömning”. Man talar om att från 21 juli 2004 gäller nya bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL) och i miljöbalken (MB) med anledning av EG-direktivet för miljöbedömningar (2001/42/EG) Då infördes nya krav på miljöbedömningar för översikts- och detaljplaner. Sedan konstaterar man att efter behovsbedömningen gjorts bedömningen att genomförande av kommande detaljplaner inte innebär en betydande miljöpåverkan enligt kriterierna i nämnda lagar och direktiv. Dock sägs också: ”Under det fortsatta planarbetet kan en omprövning av bedömningen om betydande miljöpåverkan bli aktuell om nya fakta framkommer under samrådet.” Det uttalas tydligt att ovan nämnda översiktliga miljöbedömning inte är upprättad enligt PBL:s formella krav enl. 5 kap. 18 §. Utan att den följer ett beslut som Nacka kommunfullmäktige fattat 1990 om att miljökonsekvensbeskrivningar ska tas fram vid planläggning.

Länsstyrelsen har i sitt remissvar (programyttrande) daterat 8/6 2006 vad gäller miljöbedömning påtalat bl.a. följande: *”Den behovsbedömning som anges ha upprättats bör redovisas i sin helhet. Kommunens ställningstagande bör även enligt Länsstyrelsen motiveras mer utförligt”*

Trots att en stor mängd ny kunskap har tillkommit sedan programförslaget skrevs och en rad förutsättningar har ändrats, har kommunen inte omprövat sitt ställningstagande i frågan om betydande miljöpåverkan. I de två detaljplanerna delplan 1a, Tollare Träskväg och 1b, Mellanbergsvägen, upprepas det gamla mantrat: ”Kommunens bedömning är att detaljplaneförslaget inte innebär en betydande miljöpåverkan”. Först i den tredje detaljplanen delplan 2, Tollare strand, som är ute för samråd från 27/11 2009 har Miljökonsekvensbeskrivning gjorts.

Om Nacka kommun förutsättningslöst gjort en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) – i lagens mening - av hela Tollareområdet redan i programskedet skulle planeringen av gränser för bebyggelse resp. naturreservat sett annorlunda ut. Detta under förutsättning att man redan då (2005) genomfört den natur- och rekreationsutredning som kom till stånd vintern 2007 – 2008, när den nu aktuella detaljplanen (Mellanbergsvägen) redan var ute för samråd. Och under förutsättning att samråd och dialog förts med såväl naturorganisationer,

boendeföreningar och allmänhet. En dialog som finns tydligt uppmärksammas i handboken och som ska – bl.a. enligt Århuskonventionen - genomföras. Här påtalas också vikten av att ta hänsyn till de synpunkter som inkommit.

Vid genomgång av material med synpunkter från remissinstanserna kan vi tyvärr inte se att någon väsentlig hänsyn alls tagits till synpunkter angående skydd av natur. Inte ens den gedigna natur- och rekreationsvärdesutredningen har satt några spår vare sig i bevarande av biologisk mångfald eller bevarande av tillgängliga sammanhängande rekreationsområden för att främja och bibehålla folkhälsan.

Som sagts har ingen miljökonsekvensutredning i lagens mening genomförts. Hänvisningen till fullmäktigebeslutet 1990 är inadekvat, då Miljöbalken tillkom 1998. Kommunens begrepp miljökonsekvensbeskrivning stämde inte överens med miljöbalkens MKB och kommunen övergick till att i detaljplanerna använda begreppet Miljöredovisning. Men att samtidigt tala om det snart 20 år gamla fullmäktigebeslutet kan bli förvirrande inte bara för allmänheten utan också för remissinstanser och politiker, som kan tro att en MKB i lagens mening har genomförts.

Det är ställt utom allt diskussion att hela Tollareplanen, inklusive detaljplan 1 b, Mellanbergsvägen, medför en **betydande miljöpåverkan**. I första miljöredovisningen från hösten 2007 (som ingick i samrådshandlingarna) dras slutsatsen angående påverkan på biologisk mångfald ”*Inga för kommunen kända lokaler för hotade växt- eller djurarter tas i anspråk.*” Efter att Boo Miljö- och Naturvänner redovisat under sommaren 2007 genomförd insektsinventering och därvid kunde peka på såväl flera signalarter och rödlistad art, redovisades i miljöredovisningen i april 2008 (inför utställning). Nu fanns också kommunens egen naturvärdesutredning (gjord i samband med Naturresevatet) I miljöredovisningens slutsatser står nu i stället: ”*Naturvärden som berörs är bl.a. de välutvecklade skogsbrynen i söder och väster samt delar av det centralt belägna ekpartiet. I anslutning till dessa områden förekommer de hotklassade arterna plattbaggen *Pediacus depressus* hotkategori VU Sårbar, gul dropplav *Cliostomum corrugatum* och storsvampen rutskins *Xylobolus frustalus* (de senare tillhörande hotkatrgori NT Missbynnad. Viss skada kan uppstå på hotade arter då bryn och enstaka träd tas bort.*” När det gäller folkhälsan läggs tonvikten på buller och luft. Beträffande rekreation tillstår man att upplevelsevärde helhet och sammanhang – dvs att det finns möjlighet att röra sig i stråk som i allt väsentligt är av naturkaraktär – är ett värde som kommer att påverkas negativt av en utbyggnad.

Ingen konsekvensanalys har gjorts trots att den genomförda natur- och rekreationsvärdesutredningen tydligt visat på vad som går förlorat både vad gäller biologisk mångfald och rekreationsmöjligheter. I detaljplanehandlingarna finns alltför få spår av de utredningar som gjorts inför Naturresevatetsbildningen.

Konsekvensanalys/konsekvensbedömning har efterfrågats av såväl Boo Miljö- och Naturvänner som övriga naturorganisationer (Naturskyddsföreningen i Nacka och Nacka Miljövårdsråd).

Anmärkningsvärt är att nämnda utredningsdokument Naturvärden resp. Rekreativsvärden inte lämnades ut i samband med detaljplanens utställning i maj 2008.

Naturvärdesutredningen och Rekreativsutredningen gjordes alldeles för sent i planskedet. Först i slutet av oktober 2007 anlät kommunen en konsult för detta uppdrag. Detta trots ett flertal förfrågningar och påtryckningar kring naturinventering gjorts från bl.a. Boo Miljö- och naturvänner. Detaljplan Tollare Träskväg var redan sänd på remiss, när arbetet påbörjades. På grund av kommunens dröjsmål initierade denna förening själv och med egna medel en insektsinventering (Bert Viklund) sommaren 2007, *Bilaga 4*.

Tunnel genom Naturreservatet.

Den nu aktuella detaljplan Mellanbergsvägen sträcker sig i öster över det skogsområde, som är beslutat som Naturreservat, ett område som också är nyckelbiotopklassat av Skogsstyrelsen. Genom berget i detta område planeras för en tunnel – för buss- och biltrafik in mot de planerade bostäderna i delplan 2 och 3. Vid programsamrådet juni 2006 var ingen tunnel aktuell. I stället fanns ett förslag till buss- och bilgata mycket nära de befintliga flerfamiljshusen på Mellanbergsvägen och vidare uppåt med nödvändiga sprängningar genom berget. Förläggningen av gatan väckte kritik hos remissinstanser. Boo Miljö- och Naturvänner m.fl. föreslog att infarten till områdena 2 och 3 skulle förläggas i befintliga Hedenströms väg och med vändslinga för buss på platån strax före grindstugan. *Bilaga 5*.

Förslaget till tunnel fanns kortfattat omtalat, då detaljplanen sändes för samråd i december 2007. Den fanns omnämnd i dokumentet Genomförandebeskrivning, men inte alls i Miljöredovisningen. Det sägs i dokumentet "Utformning och genomförande av tunnel och cirkulationsplats ska utredas närmare i det fortsatta planarbetet". Boo Miljö- och Naturvänner ställde frågan om denna utredning skulle komma att sändas på remiss – eller om tunnelbygget skulle genomföras utan föreningars, boendes och allmänhetens möjlighet till kännedom om det hela. *Bilaga 6*.

Inte heller då detaljplanen ställdes ut i april – maj 2008 fanns tunnelbygget med i Miljöredovisningen, men skisser och text kring det estetiska utförandet fanns med i Kvalitets- och Gestaltningprogrammet. Vad gällde miljöaspekter fanns här inte en rad. I genomförandebeskrivning (sid. 1) sägs: "I östra delen av planen föreslås en lokalgata i tunnel under i naturmarken med anslutning till Sockenvägen för att trafik- och kollektivförsörja planerad bebyggelse inom södra Tollare". Längre fram i texten (sid. 4 under avsnitt trafikplanering) sägs: "Utformning och genomförande av tunnel och cirkulationsplats utreds vidare i det fortsatta planarbetet." I Planbeskrivningen (sid 9) sägs: "bostadsgatan i tunneln under naturmarken ska ha en körbana om 7,0 meter med en gång- och cykelbana. Tunneln ska utformas så att den ska kännas trygg och säker alla tider på dygnet. Tunneln avses även kunna trafikeras av buss." Hänvisningarna i detta avsnitt Se bilaga 7.

Vi finner det synnerligen märkligt att ett sådant ingrepp som ett tunnelbygge innebär inte på något sätt blivit föremål för en miljöbedömning och därefter givetvis en miljökonsekvensbeskrivning.

Till yttermera visso planeras tunneln att gå genom område avsatt för naturreservat (och är ett nyckelbiotopområde) – men i reservatsbeslutet (MSN 11/12 -08 och KF 15/6 -09) gällde beslutet för detta östra skogsområde med ”fördröjt ikraftträdande, så att området kommer att ingå i reservatet när åtgärder i samband med exploateringen är genomförd”. Vilka ingrepp – förutom sprängning i berget – som kommer att göras i skogsområdet i och med tunnelns byggande samt nedgrävning av kraftledning, har inte på något sätt tydliggjorts. Vad gäller nedgrävningen av kraftledningen finns inte uttalat om denna kommer att läggas i tunneln eller om ytterligare sprängning för detta ska göras.

Först i samband med att detaljplanen hösten 2008 ska tas upp för tillstyrkande i Miljö- och stadsbyggnadsnämnden, finns i dessa nämndhandlingar en justerad Miljöredovisning, där Tunnelbygget kort beskrivs och man hänvisar till en separat handling ”Vägtunnel Tollare – Systemhandling avseende teknikområdena berg, konstbyggnad, geoteknik, väg, VA gestaltning och belysning” – daterad 2008-09-19. Denna senare handling fanns aldrig utlagd på kommunens hemsida och än mindre blev den kommunicerad till remissinstanser och allmänhet.

Det har aldrig redovisats om det t.ex. finns risk för grundvattensänkning, som kan påverka vegetationen i naturområdet ovanför tunneln.

Tunneln kommer enligt miljöredovisning ha en längd om 126 meter. Tunnelmynningen kommer enligt plankartan att ta i anspråk ett område som är 60 meter i längdriktning (utmed Sockenvägen) och ett djup om 30 meter i berget. Det är således 1.800 kvm av nyckelbiotopens natur som helt utplånas. En fjärdedel av tunnelns längd tar all natur inklusive berg i anspråk vid den nordliga infarten. Hur mycket naturmark som den södra tunnelmynningen tar i anspråk har ingenstans uppgivits (denna mynning ligger i en annan detaljplan). Man ”äter” alltså på naturområdet i båda ändar. Med tanke på detta kanske ett alternativ skulle vara att dra en längre tunnel som mynnar i fabriksområdet vid kajen. Man skulle då inte behöva göra de stora sprängningarna för serpentinvägar i det södra nyckelbiotopområdet (ligger inom delplan 2, Tollare strand), där med nuvarande planering samtliga rödlistade arter försvinner.

Om det planerade tunnelbygget och dess miljökonsekvenser har således aldrig någon kommunikation eller samråd hållits. Därvid har varken Boo Miljö- och Naturvänner eller övriga miljö och naturorganisationer eller allmänheten haft en möjlighet att komma med synpunkter eller få fördjupad information kring de miljöaspekter som givetvis finns vid ett tunnelbygge.

Enligt Natureservatets föreskrifter får inte sprängningar utföras. Dock har detta hanterats på så sätt att reservatsbeslutet för detta östra skogsområde gäller med fördröjt ikraftträdande, så att

området kommer att ingå i Naturreservat efter det att exploateringen är genomförd (se ovan). Vi finner detta förfarande djupt otillfredsställande.

Att undanhålla det mesta av information kring tunnelbygget anser vi klart vara **i strid med Århuskonventionen**, som handlar om allmänhetens rätt att få tillgång till miljöinformation.

Vi påstår inte att en tunnel behöver vara en sämre lösning än andra tänkta sprängningar för väg, men vi **saknar en miljökonsekvensbeskrivning och samråd däromkring**. Att bygga en tunnel genom en nyckelbiotop är en betydande miljöpåverkan.

Markförläggning av 70 kilovolts kraftledning inom Naturreservatet.

I planområdets östra del löper Vattenfalls 70 kilovolts elektriska högspänningsledningar. I Planbeskrivning (sid 2.) april 2008 (hörande till Utställningshandlingar) sägs: *”Ledningen avses flyttas och markförläggas. Avtal om detta ska träffas innan planen antas.”*

Genomförandebeskrivningen anger också att avtal ska träffas innan planen antas. Samma formuleringar finns i dokumenten till MSN 10/12 -08 och till KF 23/11 -09.

Detaljplanen har antagits av Kommunfullmäktige, men något avtal med Vattenfall/Svenska Kraftnät finns inte. Trots att det i planhandlingarna finns ett villkor om avtal före antagande, har antagande skett. Varken protokoll eller andra dokument utvisar något skäl till varför det inte finns något avtal. Förfarande strider mot reglerna i PBL 5 kap. 9§ har

Det ur miljösynpunkt mest viktiga med ett avtal skulle vara att man då måste ge en gestaltning av hur denna markförläggning rent praktiskt ska göras inom området avsett som naturreservat. Kraftledningens sträckning i detta naturområde går genomgående över en bergskam, vilket kräver sprängningar. Del av högspänningsledningen ska enligt uppgift kunna gå i tunneln, men tydligen inte hela. Detta innebär då att naturreservatet blir genomkorsat av två sträckor med sprängning – i det ena fallet i och genom berget (tunneln) i det andra fallet i bergets ytläge och genom växtligheten.

Biologisk mångfald.

Länsstyrelsen har i sitt yttrande 13/2 2008 över detaljplan 1 b Mellanbergsvägen (Bilaga 8.) under rubriken Naturvård (sid. 1) uttalat: *”Länsstyrelsen anser att planbeskrivningen bör vidareutvecklas i fråga om påverkan på naturmiljö och landskapsbild. En utförlig analys av vilka värden och behov som det planerade naturreservatet har när det gäller natur och framförallt friluftsliv bör genomföras. Till värden för friluftslivet hör upplevelse av landskapet och möjligheten att röra sig genom relativt obruten natur”. Vidare sägs: ”Länsstyrelsen kan konstatera att de väl utvecklade brynen kring ekbacken kommer att byggas igen. Eftersom området enligt planbeskrivningen bedöms som ekologiskt intressant bör kommunen överväga att genomföra en mer noggrann naturinventering av denna ekbacke.”* Ytterligare påpekande

är: ”Den södra längan av hus ligger intill en brant nordsluttning. I planen anges inte hur bostäderna beskuggas av berget och dess vegetation. Om de boende kommer med krav på borttagande av vegetation finns det risk att påverkan på naturmiljön blir större än som beskrivs i planen.” Angående den planerade parken sägs: ”Eftersom parken enligt gestaltungsprogrammet ligger inom utredningsområdet för naturreservat, anser Länsstyrelsen att marken där i första hand bör behandlas inom ramen för naturreservat, med perspektiv på odlingslandskapet och kulturhistoria, inte som parkanläggning. Länsstyrelsen erinrar även om det generella markavvattningsförbud som gäller i Stockholms län.”

Boo Miljö- och Naturvänner instämmer helt i ovanstående och har liksom övriga naturorganisationer i våra skrivningar tagit upp liknande krav samt efterlyst biologiska inventeringar. *Bilagor 5. och 6.*

Kommunen har inte tagit fasta på Länsstyrelsens uppmaning. Den i oktober 2008 något reviderade miljöredovisningen har inte utvecklat avsnittet om biologisk mångfald på det sätt som skulle varit möjligt, när man då hade tillgång dels till insektsinventeringen från 2007 och dels till den av kommunen själv beställda natur- och rekreationsvärdesutredningen. Ändringarna är mycket knapphändiga och någon fullödlig beskrivning av området finns inte medtagen – trots den goda beskrivning som finns i naturvärdesutredningen. Inte heller har kommunen på något tydligare sätt i detaljplanen visat att avvägningar har gjorts mot de naturvärden området besitter.

Ett problem är att Naturvärdesutredningen gjordes vintertid och inte tillräckligt kunde undersöka flora och fauna.

Naturen i planområdet är till mycket stor del av Skogsstyrelsen klassad som Nyckelbiop. Mindre del av området är klassad som Naturvärde (d.v.s. nära nyckelbiotop). Se kartor i *Bilaga 9.*

Skogsstyrelsens klassning stämmer överens med bedömningarna i Naturvärdesutredningen. *Bilaga 10.* Bedömningen här (sid 11) angående område Ekhage (nr 35), säger: ”Området är tveklöst av nyckelbiotopklass med ett halvdussin rödlistade arter knutna till ek där även högre rankade hotarter ingår. Området är i tidigare utredningar undervärderat och är åtminstone av regionalt intresse, precis som området på andra sidan Sockenvägen. Området väster om Sockenvägen innehåller uppskattningsvis ett 50-tal gamla träd. Liknande ekkoncentration finns på få andra platser i Nacka. Närmast jämförbara områden är Skuruparken och Nyckelviken. Detta område kan sägas utgöra centrum av eklandskapet kring Tollare och bör utgöra det blivande naturreservatets viktigaste värdekärna.”

På sid 12 beskrivs Ekhage (nr 37): ”Kring en flack berghäll står ett glest ekdominerat lövbestånd. En handfull ekar är gamla med håligheter och lika många medelgriva träd förekommer. En nedfallen stam bildar en låga. Av torrträd märks grova träd av tall och björk. På gammal ek växer gulpudrad spiklav (signalart). Bedömningen är: En liten med inte oväsentlig del av eklandskapet kring Tollare, där blott Sockenvägen skiljer den åt från kärnområdet väster om Tollare träsk.”

På samma sida beskrivs Lövskog med stort ädellövinslag, tallskog (nr 39, 40): *Nordvänd*

sluttning med lövskog och stort inslag av ek, särskilt i växtra delen. På krönet och högre upp i sluttningen på magrare mark finns gammal tallskog med inslag av 300-åriga träd. Gamla högvusna tallar växer också som överståndare i lövskogen. Grova ekar finns i bryn mot den öppna hästbetade marken. Av signalarter ska här nämnas tallticken, brun nållav, gulpudrad spiklav och sotlav, alla arter utom tallticken på gamla ekar. Bedömningen är: Området är en värdefull spridningskorridor för löv och ek-anknutna arter och har höga naturvärden knutna till ek.

På sid. 15 beskrivs Hällmarkstallskog, tallskog (nr 63): Äldre tallskogar på tunnare eller tjockare jordtäckte med dominans av gamla träd och som regel med ett påtagligt inslag av död vet i form av lågor eller torrträd. Om den döda veden bara uppträder mer sparsam mängd är i gengäld åldern hos de äldsta tallarna mycket hög vilket avspeglar en betydande trädkontinuitet (3-400 år) Dessa områden har nyckelbiotopkvalitet där värdena är knuten till tiell och närvaro av rödlistade vedinsikter.

Dessa områden ingår i detaljplan Mellanbergsvägen och samtliga tre förstnämnda områden blir strakt påverkade av den bebyggelse som planeras. Det fjärde området påverkas av tunnelbygge och markförläggning av 70 kilovolts högspänningsledning.

Benämningen Ekhage nr 35 (i väster) har i Boo Miljö- och Naturvänners tidigare skrivelser kallats Ekskogen och Ekhage nr 37 (i öster) Ekbacken. Mer lokalt använda namn.

Naturskyddsföreningen i Nacka har under sommaren 2009 påträffat två intressanta insektsarter i Tollareområdet. Det gäller ädelguldbaggen (*Gnorimus nobilis*), rödlistad kategori NT samt kolsvart kamklobagge (*Prionychus ater*), regionalt skyddsvärd. Ädelguldbaggen påträffades i flera exemplar i ekområdet samt på Tollareängen. Den kolsvarta kamklobaggen har påträffats som fragment (täckvingar) i mulm. Det två nya arfynden visar tydligt vilka höga naturvärden som Tollares ekområde besitter. Båda arterna är beroende av gamla hålekar och för ädelguldbaggen är det också viktigt med blomrika miljöer, då den äter pollen. Det gör att ingreppen i brynen allvarligt kan försämra dess livsbetingelser i Tollare. Särskilt med tanke på att Tollareängen också planeras att bebyggas.

(Källa: Ronny Fors)

Boo Miljö- och Naturvänner har tidigare i samrådsremiss och yttrande över utställning tagit upp andra naturvärden såsom djurlivet i området. Vi vet att i den nordvända sluttningen har räven sitt gryt och rådjur sin fasta boplat. I området finns också grävling, hare och igelkott. Det finns också ett rikt fågelliv, bl.a. häckar här mindre hackspett och kattuggla. Mindre hackspett är rödlistad (NT, missgynnad). Kattugglan är upptagen i Bernkonventionen, kategori II. Ovan nämnda djur liksom fåglar observeras ofta av de boende i flerfamiljshuset på Mellanbergsvägen. Deras livsbetingelser i området kommer att utplånas om detaljplanen genomförs.

Nordsluttningen med höga naturvärden är en viktig spridningskorridor för ek- och lövburna arter, men dess värde som sådan kommer att utplånas dels genom planerad väg och dels genom den nära belägna bebyggelsen.

I det ursprungliga förslaget till naturreservat (som sändes på samråd i april 2008) var denna nordsluttning inlagd i Naturreservatet, men togs bort vid senare beslut. Idag kan man konstatera att här inte ens finns någon bestämmelse om marklov för trädfällning (se vidare längre fram i texten).

Utmed nordsluttning går den gamla gårdsvägen med anor från i varje fall tidigt 1800-tal, förmodligen tidigare. Se karta *bilaga 11*. Vägen är kantad av en allé och har under senare decennier fungerat som en mycket tilltalande lummig gångväg – och används på vintern för skidåkning. Vi vänder oss starkt emot alla ingrepp i nordsluttningen. Gårdsvägen hör till Boos kulturhistoria, men har inte omnämnts i miljöredovisningens del om kulturmiljö.

Den mindre ekbacken i öster kommer om detaljplanen genomförs att förlora det mesta av sina naturvärden (nyckelbiotop). Vid Sockenvägen sprängs stor del av berget bort och områdets äldsta och största ek hamnar i en husvägg. De flesta övriga ekar kommer att hamna för när bebyggelsen som planeras klämmas in mellan kullen och nordsluttningen. Vi motsätter oss dessa ingrepp i nyckelbiotopen.

Ekskogen/ekbacken i väster – också den klassad som nyckelbiotop – är till större delen beslutad att ingå i Naturreservatet. Dock är en inte obetydlig del av området – dels i norr utmed Sockenvägen, dels i öster och i söder – bortskuret och utlagt som bebyggelseområdet. Utmed Sockenvägen blir endast 100 meter kvar av det idag c:a 200 meter långa naturområdet (längst i öster ett våtmarksområde med ung lövskog). Bebyggelsen utmed Sockenvägen skär 30 meter in i nyckelbiotopen, som till denna del inte finns med i Naturreservatet. Det står helt klart att man här går in och bygger bland ekarna. I ekskogens sydvända sluttning skär bebyggelsen in 20 meter i brynen och tar också ett antal större ekar. Konsekvenserna av denna stora decimering av den värdefulla ekskogen har inte blivit föremål för någon fördjupad miljöbedömning. Att skära så kraftigt i en nyckelbiotop är en betydande miljöpåverkan.

Här redovisade fakta om naturvärden inom planområdet innebär att exploateringen **medför en betydande miljöpåverkan.**

Försvunnet marklov för trädfällning.

I yttrande under utställningstiden har Länsstyrelsen 5/6 -08 uttalat: *”Av miljöredovisningen framgår att delar av området ej får bebyggas och att en bestämmelse om marklov för trädfällning har införts. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att någon sådan bestämmelse inte går att finna på plankartan.”*

I Nacka kommuns utlåtande daterat 2/10 -08, där man gjort en sammanställning av inkomna synpunkter under utställningstiden finns på sid 3. under punkt **3.** *”Länsstyrelsen vill uppmärksamma på att detaljplanen och miljöredovisningen inte korresponderar beträffande marklov vid trädfällning.” Planenhetens kommentar är: ”Miljöredovisningen har justerats så att den överensstämmer med detaljplanen.”*

Ovanstående är ett utomordentligt fräckt sätt att vilseleda såväl allmänhet som politiker, som kanske inte alltid läser varje enskilt remissyttrande, utan nöjer sig med sammanfattningen. Eftersom Nacka kommun i sina nyare detaljplaner alltid har med marklov för fällning av träd, så utgår man ifrån – vid läsning av planenhetens sammanfattning – att det var i miljöredovisningen, som man hade glömt meningen om marklov. Men i verkligheten har denna mening strukits – och detta utan någon diskussion överhuvudtaget.

Att **marklov för trädfällning** tagits bort från denna detaljplan med så mycket av ytterst känslig växtlighet just där exploateringen sker, framstår som synnerligen märkligt. Detta ska också ses i ljuset av att Miljö- och Stadsbyggnadsnämnden den 5 mars 2008 gav ut särskilda riktlinjer angående trädfällning och poängterade vikten av träd för den biologiska mångfalden och ekologisk hållbarhet samt för kulturhistoria och landskapsbild. Alla dessa skäl finns vad gäller Mellanbergsvägen.

Har någon politiker uppmärksammat att man beslutade sända en detaljplan utan nämnda marklov till utställning en månad efter det att föreskrifterna beslutats?

I december 2009 har vi kunnat konstatera att i den nordvända sluttningen (i planområdets södra del och utmed gamla gårdsvägen) har markeringar skett av ett antal träd – vita plastband med numreringar. Denna åtgärd inom ett detaljplaneområde, som ännu inte vunnit laga kraft, finner vi ytterst märklig.

Angående denna nordsluttnings påverkan på ljusförhållandena för planerade bostäder har givets mycket motsägelsefulla besked. Länsstyrelsen har, som tidigare nämnts, ställt frågan. Frågan har också tagits upp av Hyresgästföreningen. Det svar som givets i kommunens Utlåtande daterat 2/10 2008 är: *”Enligt utförda solstudier får all nybebyggelse acceptabla solvärden.”* I kommunens Sammanställning av inkomna remissvar ang. Naturreservatet kan man (sid 5) under yttrande från Kommunstyrelsens arbetsutskott (baserat på tjänsteskrivelse från exploateringsenheten) läsa: *”En stor del av planerad bebyggelse i delplan 1 b, Mellanbergsvägen, vetter mot en norrsluttning i reservatet. En förutsättning för den nya bebyggelsen i söder är gallring av vegetationen i sluttningen så att bostäderna får tillräckligt med solljus”* Man kan fråga sig varför kommunens olika enheter inte har kontakt med varandra. De utförda solstudierna borde kommit till exploateringsenhetens kännedom. NCC har i sitt yttrande ang. Naturreservatet bl.a. också tagit upp: *”Gallring av skog i norrsluttningen söder om dalgången är nödvändig för bebyggelsen i dp 1b som varit utställd.”* Tydligt har inte heller NCC fått del av den gjorda solstudien. *Se bil.12.*

Även andra skäl för gallring i nordsluttningen har anförts. I en nyproducerad handling från 2009 ”Omfattnings- och utförandebeskrivning för allmänna anläggningar” (bilaga till exploateringsavtal) sägs (sid. 6): *”Vägen ska upplevas trygg och säker och det kan därför bli aktuellt med att gallra bland träden utmed vägen.”* Det handlar här om den planerade gång- och cykelvägen (förlagd i eller strax söder om gamla gårdsvägen).

Det långsiktiga skyddet för de träd som ändå skulle bli kvar efter en exploatering har på olika oförklarliga vägar blivit bortdribblat under processens gång. Att ”smygändra” så väsentliga

villkor i en detaljplan med högsta naturvärde **strider mot PBL 5 kap. 9 §**, där det i tredje stycket står: ”*Planhandlingarna skall utformas så att det tydligt framgår hur planen reglerar miljön.*”

Missvisande planhandlingar.

I kommunens **Utlåtande** daterat 2/10 2008 har **Sammanfattning och bemötande av synpunkter** gjorts: I Planenhetens kommentar till Boo Miljö- och Naturvänners yttrande över utställning sägs (sid. 7): ”*I samband med detaljplanens utställning fanns även underlag och inventering till remissförslaget till naturreservat Tollare samt ett utkast till föreskrifter. Avgränsning och skötselplan till reservatet.*” Detta är inte sant. Boo Miljö- och Naturvänner hade kritiserat kommunen för att man vägrat lämna ut väsentligt material – dokumenten ”Naturvärden” och ”Rekreativvärden”, som var bilagor till ärendet Naturreservat Tollare, som skulle synkroniseras med detaljplanerna. Bilagorna gjordes (efter påtryckningar från samtliga naturorganisationer) tillgängliga först 30 maj och endast i digital form. Ingen information hade gått ut till remissinstanserna att dokumenten till slut lagts ut på kommunens hemsida. Remisstiden varade 14 maj – 13 juni 2008. Således hade mer än halva remisstiden gått, då det fanns en teoretisk möjlighet att ta del av utredningarna – och endast om man själv var observant och sökte efter dem under ärendet Naturreservat Tollare (som också var ute för samråd).

Det är högst anmärkningsvärt att kommunen i sin sammanfattning av samrådsyttrandena svarar med en direkt lögn.

Se bilagorna 13., 14. och 15.

Många ändringar av Tollarexploateringen.

När ärendena Naturreservat Tollare, detaljplan Tollare Träskväg och detaljplan Mellanbergsvägen presenterades (på kommunens hemsida) inför sammanträde med Miljö- och stadsbyggnadsnämnden 15/10 -08 kunde man med se att Naturreservat Tollare reducerats kraftigt – ingen mark söder om Sockenvägen skulle längre ingå (något som NCC i sitt remissvar hade haft en önskan om). Detta skedde trots att den karta med gränsdragning av Naturreservatet som sänts till Länsstyrelsen inför begäran om upphävt strandskydd omfattade naturreservat i relativt stor omfattning söder om Sockenvägen. Grundvalen för Länsstyrelsens beslut om upphävt strandskydd vid Lännerstasunden förändrades. Likaså blev remissinstanserna lurade. Synpunkter hade getts på ett förslag till naturreservat, som såg mycket annorlunda ut. Samtidigt hade ändringar (genom enkelt planförfarande) skett i detaljplan Tollare Träskväg. Ärendena bordlades vid oktobersammanträdet, togs upp åter vid sammanträde 12/11 -08. Naturreservatsärendet återremitterades för omarbetning, detaljplanerna Tollare Träskväg och Mellanbergsvägen bordlades igen. Vid sammanträde 10/12 -08 tillstyrktes detaljplanerna Tollare Träskväg och Mellanbergsvägen. Naturreservatet

var omarbetat så att en större del – men inte hela – det ursprungliga (från samråd våren 2008) området för naturreservat åter tagits in. Nämnden föreslog att Kommunfullmäktige skulle förklara Tollare som naturreservat enligt föreskrifter, avgränsning och skötselplan daterad november 2008. Från det ursprungliga naturreservatförslaget var fortfarande borttaget nordslutningen mot gamla gårdsvägen samt hela området för nuvarande hästhagar – dalen mellan ekskogen och nordslutningen.

På grund av alla dess ändringar har såväl vissa remissinstanser (bl.a. naturorganisationerna) samt flera politiska partier begärt återremiss och nytt samråd för ärendena detaljplanerna Tollare Träskväg och Mellanbergsvägen samt Naturreservat Tollare. Det blev inget nytt samråd.

Ny kunskap efter fullmäktigebeslutet 23 november 2009.

Detaljplan Tollare strand, delplan 2, sändes på Samråd 24 november 2009. Till dessa handlingar finns en Miljökonsekvensbeskrivning och Miljöredovisning, där man refererar till ett antal dokument. Efter flera påpekanden till planarkitekten gjordes så småningom några av handlingarna tillgängliga på Nacka kommuns hemsida. Här finns en del nytillkommen information, som aldrig varit kommunicerad med allmänhet eller remissinstanser – och som berör hela planområdet Tollare.

En dagvattenutredning daterad 26/6 -09 har gjorts av WSP. (bilaga 16.) Här finns en översiktlig beskrivning av samtliga planområden. Det är märkligt att denna utredning inte gjordes och presenterades redan när detaljplanerna Tollare Träskväg och Mellanbergsvägen var under handläggning i skedena samråd och utställning. Vad gäller delplan 1 b, Mellanbergsvägen, kan konstateras (sid. 7) ett tidigare inte omnämnt förhållande – nämligen att *”Efter utbyggnad kommer huvuddelen av dagvattenflödet från utbyggt område inom planområde 3 att ledas mot dalsänkan. På grund av påverkan från omkringliggande området krävs beredskap för att kunna ta hand om och tillfälligt lagra större volymer vid kraftigt regn.”* Detta förhållande har inte beaktats och planerats in i aktuell detaljplan. Det dike som finns planerat i dalens sydvästra del för att kunna ta emot kraftigare regn, uppfattas som enbart rörande det regn som faller inom detta detaljplaneområde – och som ett fördröjningsmagasin för det vatten som då inte kan omhändertas lokalt inom kvartersmark här.

En bullerutredning daterad 5/10 -09 har gjorts av WSP. (Bilaga 17). Den uppges vara underlag för miljöbedömning av områdets detaljplaner – något märkligt då två planer redan kommit för långt i processen, Tollare Träskväg redan antagen och Mellanbergsvägen detta datum på väg till antagande. Gällande riktvärden för buller kommer att överstigas bl.a. i ett flertal bostäder utmed Sockenvägen i detaljplan Mellanbergsvägen. En intressant kommentar är – gällande avsteg från riktvärdena – *”Tollareområdet är troligtvis ej att betrakta som tätortsnära och man kan därför inte direkt tillämpa möjligheterna till avsteg.”* Miljöredovisningen har visserligen redovisat bullerförhållanden, men som en självklarhet talat om bebyggelsen med en bra planlösning klarar avstegsfall A.

Alternativ till nuvarande utformning av bebyggelse vid Mellanbergsvägen.

Vad vi helst skulle se, är att ingen bebyggelse alls sker i detta område med så värdefull natur och med en kulturmiljö som ger en tydlig landskapsbild av det gamla odlingslandskapet. En landskapsbild som annars inte längre finns kvar i Södra Boo.

Man ska betänka att det i nuläget finns ”in-tecknat” 172 fler bostäder än vad som angavs i start-PM för fyra detaljplaner. *Se bilaga 2.*

Om det nödvändigt måste till en bebyggelse i detta område, skulle det mest skonsamma för såväl naturen som kulturmiljön vara att husen förläggs enbart i området för nuvarande hästhagar, som har mindre biologiskt värde än omgivande nyckelbiotoper. Landskapsbilden blir förändrad hur bebyggelsen än läggs, men stora naturvärden skulle kunna räddas. Genom ett bevarande av gamla gårdsvägen med sin allé, skulle en liten markering av gammal kultur finnas kvar och naturvärdena i den nordvända sluttningen bevaras. En förskjutning av bebyggelsen längre fram mot Hedenströms väg och med infart härifrån, skulle inte i det stora hela förändra landskapsbilden i relation till nuvarande planering. Den inplanerade ”stadsparken” borde inte vara nödvändig för ett 40-tal hus och kommer ändå att vara för liten för att vara en park för hela det exploaterade Tollare. Möjligheter till promenader och lek i naturmiljö skulle öka väsentligt. De båda ekbackarna (nyckelbiotoper) bevaras intakta. Om bostäderna utmed Sockenvägen utgår, så förskonas dessutom kommande boende från kraftigt trafikbuller.

Översiktsplan och Nacka kommuns policy.

Påpekanden att exploateringen inte stämmer överens med Översiktsplanen har viftats bort och i stället har kommunen i sina handlingar skrivit att planen stämmer överens med Översiktsplanen. *Bil. 18.* Tollareområdet finns dessutom med i Länsstyrelsens program över 71 områden med tätortsnära natur som bör skyddas som naturreservat. Vi kan konstatera att delar av den planerade bebyggelsen i Tollareområdet ligger inom det område som både i kommunens översiktsplan och i Länsstyrelsens program föreslås som reservat – till dessa delar hör hela området för detaljplan Mellanbergsvägen.

Nacka kommun har en policy, där man bl.a. uttalar att ”*Nya bostäder ska i första hand byggas i tidigare industriområde.*” Tollare bruk är tidigare industriområde, vilket inte är fallet med omkringliggande skogs- och ängsmark. Hela exploateringsplanen strider mot en rad av de uppsatta kommunala målen.

För Boo Miljö- och Naturvänner

Margaretha Josefson
Styrelseledamot

Carl-Cedric Coulianos
Ordförande

Boo Miljö- och Naturvänner

Förteckning av bilagor

Ärende: Överklagande av detaljplan för del av Tollare 1:17 m fl, Mellanbergsvägen – delplan 1 b, i Boo, Nacka kommun, kommunfullmäktiges beslut den 23/11 2009.

1. Boo Miljö- och Naturvänner, Remissvar Områdesplan Tollare 14/7 1983.
2. Start-PM för fyra detaljplaner, Nacka kommun 10/5 2007.
3. Detaljplaneprogram för Tollare, Nacka kommun 23/5 2005.
4. Insektsinventering, Bert Viklund 2007.
5. Boo Miljö- och Naturvänner, Yttrande över programsamråd 23/5 2006.
6. Boo Miljö- och Naturvänner, Samrådsyttrande detaljplan Mellanbergsvägen 4/2 2008.
7. Genomförandebeskrivning, Nacka kommun april 2008.
8. Länsstyrelsens samrådsyttrande över detaljplan Mellanbergsvägen 13/2 2008.
9. Kartor från Skogsstyrelsen, Nyckelbiotoper och Naturvärden.
10. Naturvärdesutredning, beställd av Nacka kommun, 2008.
11. Karta över Tollare från 1829.
12. NCC:s Yttrande över Naturreservat Tollare 1/7 2008.
13. Boo Miljö- och Naturvänner, Yttrande efter utställning 12/6 2008.
14. Boo Miljö- och Naturvänner, Samrådsyttrande över Naturreservat Tollare 2/7 2008.
15. Utlåtande, Nacka kommun, Bemötande av synpunkter efter utställning 2/10 2008.
16. Dagvattenutredning, WSP, 26/6 2009.
17. Bullerutredning, WSP 5/10 2009.
18. Översiktsplan 2002, Nacka kommun.